

X629-221
3-13

г/ф чк 3/ф 5u

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

Харків
2004

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

код екземпляра

148621

ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ
СУДАХ”

для студентів IV курсу денних факультетів
та V курсу заочного факультету

Харків
2004

Національна юридична академія
України ім. Ярослава Мудрого
ФУНДАМЕНТАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

**Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни
“Судочинство в господарських судах” для студентів IV курсу
денних факультетів та V курсу заочного факультету /
Уклад.: В.В. Комаров, В.В. Баранкова, В.А. Бігун та ін. – Х.:
Нац. юрид. акад. України, 2004. – 52 с.**

Укладачі: В.В. Комаров,
В.В. Баранкова,
В.А. Бігун,
К.В. Гусаров,
В.Ю. Мамницький,
П.І. Радченко,
О.В. Рожнов,
В.Й. Сапунков,
Г.О. Світлична,
Д.М. Сібільов,
В.І. Тertiшніков

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
академії (протокол № 2 від 11.02.2003 р.)*

Практичні заняття – одна з основних форм вивчення спецкурсу з господарського судочинства. Їх проведення сприяє поглибленому засвоєнню головних тем спецкурсу студентами, набуттю ними вміння самостійно працювати з першоджерелами, нормативним матеріалом, роз'ясненнями Вищого господарського суду України, зі спеціальною літературою, судовою практикою.

Для виконання завдання слід, насамперед, вивчити викладені в ньому умови і дати юридичний аналіз обставин. На всі запитання необхідно відповісти письмово у вигляді розгорнутих, обґрунтованих і мотивованих рішень з посиланням на певні норми права і роз'яснення Вищого господарського суду України, а також у вигляді проектів процесуальних документів.

Тема 1. СУДОВІ ВИТРАТИ ТА ШТРАФИ

1. Акціонерний банк "Енергобанк" звернувся до господарського суду Чернігівської обл. з позовом до малого виробничо-торговельного підприємства фірми "ВІОН" (далі – фірма) і Київського авторемонтного заводу про стягнення 219000 грн. збитків, заподіяних внаслідок невиконання фірмою кредитних зобов'язань, гарантованих законом.

При розгляді справи встановлено, що згідно з договором від 13.04.2001 р. № 53, укладеного між сторонами спору, банк видав фірмі кредит у сумі 100000 грн. зі строком погашення до 15.03.2002 р. Гарантом виконання фірмою договірних зобов'язань виступив завод. В обумовлений договором строк фірма кредит не повернула, відсотки за користування ним не сплатила.

Під час розгляду справи фірма частково погасила плату за кредит на суму 20000 грн.

Господарський суд задовольнив позов.

Хто, в якому розмірі та на підставі якого закону повинен сплатити державне мито? Як слід розподілити судові витрати між сторонами?

2. Банк "Демарк" 30.11.1996 р. звернувся до господарського суду з позовом про стягнення з підприємств "Горинь" та "Кипарис" 100000 грн.

Позивач зазначив, що 13.04.2001 р. він уклав з підприємством "Кипарис" договір про оплату здійснення останнім поставок підприємству "Горинь" за договором від 20.01.2001 р. на суму 520000 грн. і про уступку права вимоги боргу.

Після виконання своїх зобов'язань 18.07.2001 р. позивач звернувся до підприємства "Горинь" з вимогою про оплату поставленого товару.

На запит підприємства "Горинь" щодо правомірності заявлених вимог підприємство "Кипарис" листом від 27.07.2001 р. повідомило, що вимоги банку недійсні і всі розрахунки мають бути проведені безпосередньо з ним. Виходячи з цього, підприємство "Горинь" 27.07.2001 р. здійснило зустрічну поставку свого товару на спірну суму підприємству

“Кипарис”.

Водночас договір, укладений між банком і підприємством “Кипарис”, передбачав зобов’язання останнього повернути отримані гроші протягом трьох днів з часу відмови платника від здійснення платежів за договором поставки.

Який вид відповідальності передбачено законодавством за несвочасне виконання грошових зобов’язань? Яку суму збитків повинен стягнути позивач з підприємства “Кипарис”?

3. Солянська райспоживспілка Дніпропетровської обл. 20.06.2001 р. звернулася до господарського суду з позовом до банку “Україна” про стягнення збитків.

Позивач зазначив, що 14.12.2000 р. ним було дано доручення Солянському відділенню банку “Україна” на здійснення телеграфного переказу 31000 грн. Гайсинському цукровому заводу за поставку 62 т цукру по 0,5 грн. за 1 кг.

Однак переказ було здійснено несвочасно, гроші постачальник одержав лише 05.01.2001 р., що позбавило позивача можливості придбати товар за раніше обумовленою ціною і завдало йому збитків, а тому відповідач повинен сплатити пеню за кожний день прострочення платежу, як це передбачено Постановою Верховної Ради України від 25.06.1993 р. “Про норматив обігу платіжних документів”, а також вартість телеграфного переказу в сумі 10 грн.

Який вид відповідальності передбачено законодавством у разі несвочасного перерахування коштів комерційним банком? Визначте розмір збитків у цьому випадку, а також розмір державного мита, що повинен сплатити позивач.

4. Спільне українсько-німецьке підприємство “Рені ГМБХ” подало позов до МВП “ІМЕНЕ ВІТНЕЙ ІНВЕСТМЕНІТ КОМПАНІ” про стягнення штрафу за неналежне виконання договору від 19.08.2001 р. про зустрічні поставки продукції.

Згідно з вказаним договором сторони зобов’язалися здійснювати взаємні поставки товарів (нафтопродуктів і зернопродуктів) у співвідношенні 1:1,5.

Підприємство "Рені ГМБХ" подало зазначений позов у зв'язку з невиконанням відповідачем у січні – квітні 2001 р. зобов'язань поставки нафтопродуктів на суму 80000 грн. Це підтверджується матеріалами справи. В п. 6.2 договору за прострочення виконання передбачається штраф у розмірі 4% вартості продукції.

Визначте ціну позову і розмір державного мита, що повинен сплатити позивач. Яку відповідальність за неналежне виконання договору передбачено законодавством?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання визначення ціни позову, підсудності справ та сплати державного мита: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 17.02.1994 р. № 02-5/114// 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 227.

Тема 2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

5. Господарський суд м. Києва розглянув справу за позовом Київського виробничого об'єднання "Електронмаш" до акціонерно-комерційного банку "Аркада" про стягнення 6600 грн. і 23.02.2002 р. постановив рішення про відмову в позові.

Позивач 26.04.2002 р. звернувся з апеляційною скаргою до господарського суду м. Києва, в якій просив скасувати рішення та поновити строк подання скарги, посилаючись на те, що керівник виробничого об'єднання перебував у тривалому службовому відрадженому.

Чи підлягає задоволенню клопотання позивача? Визначте порядок поновлення процесуальних строків.

6. До господарського суду звернувся Лубнянський м'ясокомбінат з позовом до Бердичевського виробничого шкіряного об'єднання про стягнення 380325 грн. заборгованості за поставлену продукцію.

Господарський суд 21.09.2002 р. задовольнив клопотання позивача про витребування у відповідача акта здавання-приймання продукції та додатків до договору і зобов'язав останнього подати ці документи до 15.10.2002 р. Відповідач 10.10.2002 р. повідомив господарський суд, що подати вказані документи в зазначений строк не має можливості, оскільки вони перебувають на перевірці в податковій адміністрації.

Господарський суд 20.10.2002 р. розглянув справу без урахування акта здавання-приймання продукції та додатків до договору і в позові відмовив.

Чи правильні дії господарського суду? Визначте підстави і порядок продовження процесуальних строків.

7. Господарський суд розглянув справу за позовом приватного підприємства "Колор" до заводу "Київпродмаш" про визнання недійсним договору купівлі-продажу будівлі і позов задовольнив. Рішення у справі було постановлено 15.04.2002 р. і надіслано сторонам 27.04.2002 р.

Відповідач 23.06.2002 р. звернувся до господарського суду Одеської обл. з апеляційною скаргою, в якій просив поновити строк для подання цієї скарги на тій підставі, що рішення суду надіслано йому із запізненням і тому не було достатньо часу для підготовки заяви.

Чи підлягає задоволенню клопотання відповідача? Які строки належать до процесуальних, а які – до службових? Визначте наслідки їх пропуску.

8. Господарський суд Одеської обл. розглянув справу за позовом державного підприємства "Чорноморгідробуд" до спільного підприємства "Ентерпрайс" про стягнення 285000 грн. – плата за надані послуги. Рішення про задоволення позову було постановлено 02.02.2002 р.

За клопотанням відповідача 05.03.2002 р. мотивованою ухвалою господарського суду виконання рішення відстрочено до 05.06.2002 р. Позивач 04.09.2002 р. пред'явив до виконання виданий йому наказ господарського суду.

Чи підлягає виконанню рішення у справі? Які правила обчислення процесуальних строків закріплено в ГПК?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 253.

Тема 3. УЧАСНИКИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ

9. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ” звернулося до господарського суду з позовом до відповідачів – підприємства “Фактор-ІМЕК” та кооперативу “Оріана” – про стягнення 347070 грн., які є вартістю алюмінію, попередньо оплаченого, але не одержаного з вини відповідачів. Підприємство “Фактор-ІМЕК” проти позову заперечувало, посилаючись на те, що воно в повному обсязі виконало доручення кооперативу “Оріана” з продажу алюмінію:

Розглянувши матеріали справи, господарський суд установив: мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ” є брокером торговельно-промислової асоціації “Топаз”; між ними укладено договір доручення про купівлю алюмінію. Договір доручення також було укладено й між кооперативом “Оріана” та підприємством “Фактор-ІМЕК” (брокером продавця). На виконання цих договорів брокер продавця від його імені уклав договір про купівлю-продаж алюмінію з брокером покупця. Вказаний договір не було виконано, а алюмінію покупцем не одержано, незважаючи на те, що ним за платіжним дорученням було перераховано кооперативу “Оріана” 301800 грн. – вартість алюмінію. Кооператив “Оріана” названу суму перерахував МП “Фактор-ІМЕК”, бо умовами укладеного між ними контракту передбачено, що розрахунки будуть здійснюватися через рахунок брокера продавця, тому позивач помилково оплатив вартість алюмінію кооперативу “Оріана”.

Виходячи з того, що на момент розгляду спору сума

301800 грн., сплачена ТПА "Топаз" (покупцем) за алюміній, була на рахунку МП "Фактор-ІМЕК", а алюміній від продавця не одержаний, суддя господарського суду вирішив: стягнути з розрахункового рахунку МП "Фактор-ІМЕК" на користь торговельно-промислової асоціації "Топаз" 301800 грн. і держмити в сумі 15090 грн. У позові до кооперативу "Оріана" відмовити.

Чи правильне рішення господарського суду? Визначте склад суб'єктів у цій справі. Як мав діяти суддя господарського суду? Чи можлива в господарському судочинстві заміна неналежної сторони?

10. Контрольно-ревізійне управління Полтавської обл. разом з відділом по додержанню податкового законодавства УВС Полтавської обл. здійснило перевірку Лубенського відділення акціонерно-комерційного банку "Україна". За результатами перевірки було складено акт, згідно з яким Лубенське відділення АКБ "Україна" допускало порушення вимог Закону України "Про банки і банківську діяльність", іншого чинного законодавства, зокрема, не перераховувало щоденно кошти на акумулюючий рахунок обласного відділення Пенсійного фонду Полтавської обл. Актом передбачено, що Лубенському відділенню АКБ "Україна" необхідно перерахувати в Державний бюджет платежі в розмірі 1489853 грн., з яких нараховано штрафні санкції по Пенсійному фонду в розмірі 668338 грн. Рішенням контрольно-ревізійного управління Полтавської обл. у Лубенського відділення АКБ "Україна" вилучено 1489720 грн. і стягнуто штрафні санкції.

Лубенське відділення АКБ "Україна" не погодилося зі стягненням 646900 грн. і звернулося з позовною заявою про визнання безпідставним нарахування пені в сумі 646900 грн. за несвоєчасне перерахування сум Пенсійному фонду.

Чи підлягає прийняттю ця позовна заява? Визначте сторони у справі. Хто може бути позивачем і відповідачем у господарському процесі?

11. Херсонська кондитерська фабрика звернулася до господарського суду м. Києва з позовом до Київської кондитерської фабрики з приводу спору, який виник при узгоджен-

ні специфікації до договору. В судовому засіданні під час розгляду справи представник Херсонської кондитерської фабрики звернувся з заявою, в якій просив закрити провадження у справі, бо спір щодо специфікації на поставку напівфабрикатів сторонами було врегульовано.

У зв'язку з цим суддя господарського суду постановив ухвалу про закриття провадження у справі.

Дайте оцінку діям господарського суду. Визначте коло суб'єктів у цій справі та їх процесуальне становище. Яке з процесуальних прав сторін було реалізовано в наведеному випадку?

12. Донецька дирекція автодоріг, що будуються, 26.07.1997 р. звернулася до господарського суду з позовом до Міжнародної страхової компанії "Інтер-Риск" про стягнення страхового відшкодування. При розгляді справи було встановлено такі обставини. На підставі акта від 04.03.1997 р. Міжнародна страхова компанія "Інтер-Риск" передала страховій компанії "Атон" майнові комплекси своїх структурних підрозділів – філіалів у містах Донецької обл. – разом з правами і обов'язками. Оборотні фонди позивача були застраховані в Донецькому філіалі МСК "Інтер-Риск" за договором від 28.12.1996 р., який згідно з вказаним актом було передано СК "Атон".

Якими мають бути дії господарського суду? Який порядок заміни неналежної сторони передбачено в ГПК України?

13. Міністерство транспорту України звернулося до господарського суду з позовом до українсько-російсько-німецького підприємства ТЕП ЛТД про визнання договору купівлі-продажу адміністративно-побутового корпусу та інших споруд, укладеного між відповідачем та Рівненським автотранспортним підприємством № 15654, недійсним внаслідок невідповідності вимогам закону. Позивач стверджує, що договір укладено Рівненським АТП № 15654 з перевищенням наданих йому повноважень щодо закріпленого за ним майна. Міністерству транспорту України надано право управління

майном підпорядкованого йому Рівненського АТП № 15654, але ні з міністерством, ні з регіональним відділенням Фонду державного майна України Рівненської обл. угоду, про яку йдеться у справі, погоджено не було. Крім того, не додержано встановленого законом порядку відчуження державного майна.

Господарський суд притягнув до участі у справі як другого відповідача Рівненське автотранспортне підприємство № 15654.

Чи правильні дії суду? Який порядок притягнення до участі у справі іншого відповідача закріплено в ГПК?

14. Черкаська фабрика гіроскопічної вати відвантажила Вінницькому аптечному складу вагон медичної гіроскопічної вати. При вивантаженні і перевірці вантажу виявлено недостачу 7-ми мішків вати; крім того, 2 мішки були розірвані і при їх перевірці виявлено недостачу 9-ти пакетів вати, про що складено комерційний акт. Вантаж прибув у справному вагоні, з непорушеними пломбами відправника, ознак нескхоронності вантажу при перевезенні виявлено не було. Однак вантажовідправник у відповіді на претензію стверджував, що недостача є наслідком неналагодженої охорони вантажу, тому нести відповідальність має Управління Південно-західної залізниці.

Визначте коло суб'єктів у наведеній справі. Хто має бути відповідачем за позовом Вінницького аптечного складу?

15. До господарського суду звернулася науково-практична юридична компанія “Укрправо” з позовом до Українського банку “Відродження” про визнання його банкрутом. Позов поданий на захист інтересів товариства з обмеженою відповідальністю “МКС-Сервіс”. Заяву було підписано директором компанії “Укрправо”, цією ж компанією сплачено держмити. Господарський суд, посилаючись на п. 1 ст. 62 ГПК, відмовив у прийнятті заяви, зазначивши в ухвалі, що згідно зі ст. 2 ГПК України господарський суд порушує справи тільки за заявами заінтересованих підприємств, організацій, чії права та охоронювані законом інтереси порушено.

Науково-практична юридична компанія “Укрправо” звернулася з апеляційною скаргою на постанову про відмову в прийнятті заяви, посилаючись на укладений між нею і товариством з обмеженою відповідальністю “МКС-Сервіс” договір доручення, предметом якого є юридичні дії щодо представництва.

Дайте висновок щодо правомірності дій господарського суду. Визначте процесуальне становище представників сторін і третіх осіб у господарському процесі.

16. Господарський суд розглянув справу за позовом акціонерного товариства закритого типу “Віамонд” про вилучення вартості 200 т поліетилену. Позов заявлений до відповідачів – фірми “Агроінвест” і відкритого акціонерного товариства “Луцкпластмас” за участю як третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги, акціонерного товариства закритого типу “Київський завод полімерних матеріалів”.

Свої позовні вимоги позивач обґрунтовував такими обставинами. Виробниче об’єднання “Азот” відповідно до договору з позивачем поставило фірмі “Агроінвест” 200 т поліетилену. Між АТЗТ “Віамонд” – позивачем – і фірмою “Агроінвест” укладено договір про схов поліетилену. Фірма “Агроінвест” без повідомлення і згоди позивача переадресувала отриману продукцію другому відповідачу – ВАТ “Луцкпластмас”. Другий відповідач цю продукцію оприбуткував і зарахував її як взаєморозрахунки за договором, укладеним ним з АТЗТ “Київський завод полімерних матеріалів”. При цьому ВАТ “Луцкпластмас” було заздалегідь відомо, що одержані 200 т поліетилену є власністю позивача, бо “Київський завод полімерних матеріалів” у листі про виконання умов договору повідомив його про неправомірне оприбуткування 200 т поліетилену, який належав позивачеві як погашення боргу за різальну машину.

Чи правильно визначено господарським судом склад учасників процесу? Вкажіть підстави участі у справі третіх осіб, які заявляють і які не заявляють самостійні вимоги на предмет спору?

17. Спільне науково-виробниче мале підприємство “Магнов” (СНВМП) звернулося з позовом до Лисичанського нафтопереробного заводу (Завод), Лисичанського об’єднання “Лисичанськнафтооргсинтез” (Об’єднання) та зовнішньоторговельної фірми цього Об’єднання (Фірма) про витребування нафтопродуктів від переробки нафти, переданої Заводу на умовах, в асортименті та кількості, передбачених укладеним між ними договором.

У судовому засіданні представники Заводу пояснили, що таких юридичних осіб, як Об’єднання і Фірма, не існує. На підтвердження цього подали суду довідку Лисичанського міськвиконкому, з якої видно, що ВО “Лисичанськнафтооргсинтез” створювалося наказом Української державної компанії “Укрнафтопром”, але державної реєстрації його не відбулося. Фірма повинна була діяти у складі Об’єднання на правах його структурного підрозділу. Лисичанський нафтопереробний завод розпорядженням Кабінету Міністрів України реорганізовано шляхом його перетворення у відкрите акціонерне товариство “Лисичанськнафтооргсинтез” (АТ “ЛИНОС”), державна реєстрація якого проведена розпорядженням Лисичанського міськвиконкому.

З матеріалів справи та пояснень представників сторін випливає, що СНВМП “Магнов” згідно з укладеним із Заводом договором підяду передало Заводу для перероблення 110 т нафти. Нафту ним перероблено, але обумовлену кількість і асортимент вироблених нафтопродуктів замовнику не передано. АТ “ЛИНОС” не заперечує, що ним було одержано від СНВМП “Магнов” 110 т нафти, яку перероблено на нафтопродукти відповідно до договору. Частина нафтопродуктів передано замовнику, а залишки – Держкомнафтогазу. Представники АТ “ЛИНОС” пояснили, що відповідач був змушений виконувати розпорядження Держкомнафтогазу, оскільки останній є власником майна Заводу.

Відповідач заявив клопотання про відкладення розгляду справи, вважаючи за необхідне залучити співвідповідачем у справі Держкомнафтогаз, який в адміністративному порядку втрутився в його договірні відносини з позивачем, зо-

бов'язавши Завод передати комітету нафтопродукти, що належать позивачеві.

Визначте сторони у справі. Чи підлягає задоволенню клопотання відповідача?

18. До господарського суду Харківської обл. 23.01.2003 р. звернувся прокурор Харківської обл. з позовом в інтересах Управління архітектури Харківського облвиконкому до приватного підприємства "Комп'ютер і мистецтво" про розірвання договору оренди і стягнення 292066 грн. платежів. 18.02.2003 р. прокурор збільшив позовні вимоги до 420100 грн. 05.03.2003 р. прокурор відмовився від позову в частині розірвання договору оренди. Під час оголошеної арбітражним судом перерви сторонами була досягнута така угода: сума заборгованості підприємства "Комп'ютер і мистецтво" за оренду складає 390918 грн.; договір оренди слід вважати розірваним, і тому відповідач виселяється з нежитлових приміщень Управління архітектури Харківського облвиконкому.

Чи слід господарському суду затвердити таку угоду? Визначте підстави та форми участі прокурора в господарському процесі. Якими процесуальними правами наділений прокурор при розгляді господарських спорів?

19. До господарського суду м. Києва звернулося приватне підприємство з вимогою визнати недійсним розпорядження голови районної державної адміністрації про визнання майна безхазяйним. Відповідачем у справі було притягнуто районну державну адміністрацію. На думку позивача, спірне розпорядження не відповідає чинному законодавству на підставі того, що визнане безхазяйним майно придбано позивачем за господарськими договорами і було на його складі. Таким чином, саме позивач вважається власником майна, і його володіння є правомірним, оскільки інше не встановлено судом, господарським судом, третейським судом згідно зі ст. 49 Закону України "Про власність". Крім того, вилучення (конфіскація) майна у власника допускається лише за рішенням (вироком) суду, господарського суду чи іншого компетентного органу (посадової особи) як санкція за порушення.

Оригінали всіх документів первинного бухгалтерського і оперативного обліку, в тому числі господарських угод, товарно-транспортних накладних на поставку та збут матеріальних цінностей, платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, журналів-ордерів та інших документів були вилучені податковою поліцією, а спірне розпорядження пред'явлено позивачеві без будь-яких додатків, на які в ньому є посилання. Тому позивач, звертаючись з позовом, заявив клопотання про спонукання відповідача подати арбітражному суду додаток до розпорядження, а райвідділу податкової поліції – всі вилучені у позивача оригінали документів.

Суд задовольнив мотивоване клопотання позивача і відклав розгляд справи з викликом представників сторін і податкової поліції, визнавши за необхідне зобов'язати відповідача подати додаток до розпорядження голови райдержадміністрації, а міську державну податкову адміністрацію, якій підпорядкований райвідділ податкової поліції, – всі вилучені у позивача оригінали документів.

Документи, що були витребувані судом, на день, вказаний в ухвалі, подано не було, представник податкової поліції в судові засідання не з'явився.

Як має діяти суддя? Яке процесуальне становище займатиме райвідділ податкової поліції?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про участь в судовому процесі відособлених підрозділів юридичних осіб: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 28.07.1994 р. № 02-5/492 // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 228.

Про деякі питання практики застосування Закону України "Про підприємство": Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 06.08.1997 р. № 02-5/276 // Там же. – С. 137.

Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: Роз'яснення Вищ. госп. суду України від 31.05.2002 р. // Там же. – С. 188.

Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам: Роз'яснення Вищ. госп. суду України від 22.05.2002 р. // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 290.

Тема 4. ПІДВІДОМЧІСТЬ ТА ПІДСУДНІСТЬ СПРАВ ГОСПОДАРЬКИМ СУДАМ

20. У вересні 2001 р. приватний підприємець Пасічник звернувся до господарського суду Одеської обл. з позовом до ТОВ “ВДР” про стягнення вартості проданого ним за договором купівлі-продажу складського приміщення. Позивач зазначав, що договір був укладений у червні 2001 р., складські приміщення передано покупцю за актом приймання-передачі, але останній не виконав свої зобов’язання у повному обсязі і заборгованість складає суму 15000 грн.

Чи підвідомча така справа господарському суду?

21. ЗАТ “Інвест-союз” (м. Дніпропетровськ) звернувся з позовними вимогами до ТОВ “Солайдер” (м. Донецьк), вимагаючи стягнення з відповідача 1,5 млн грн. – сума основного боргу за договором купівлі-продажу, укладеним 20.01.2000 р. між ЗАТ “Інвест-Союз” і ТОВ “Плідовочторг”, за яким позивач є продавцем, а відповідач – покупцем овочевої продукції. Поряд із основним договором між сторонами також був укладений договір поручительства, згідно з яким ТОВ “Солайдер” є поручителем ТОВ “Плідовочторг” перед ЗАТ “Інвест-союз”.

Господарським судом Донецької обл. було прийнято позовну заяву та порушено справу.

Чи правильні дії суду?

22. У квітні 2002 р. КП “Харківкомуночиствод” звернулося до господарського суду Харківської обл. з позовом до ВАТ “Серп і молот”, вимагаючи визнання недійсними внесків, виданих позивачем 12.05.2001 р. в рахунок погашення заборгованості. Оскільки судовим рішенням від 20.02.2002 р. було визнано недійсним договір поставки, укладений між по-

зивачем і ЗАТ “Машинобудування”, який і передбачав розрахунок вексялями, ці векселі, на думку позивача, були видані ним без належних правових підстав і є недійсними. Оскільки ж на момент звернення з позовом ці векселі перебували у ВАТ “Серп і молот”, підприємець повинен відповідати по заявлених ним вимогах.

Чи вправі господарські суди розглядати спори про визнання векселів недійсними?

23. У серпні 2002 р. ВАТ “Ізумруд” звернулося з позовом до господарського суду Черкаської обл. до ТОВ “Черкасиремонтбуд” про спонукання відповідача до виконання договору підряду, укладеного між сторонами у травні 2002 р., за яким відповідач повинен був здійснити ремонтні роботи в адміністративному будинку позивача.

У позовній заяві позивач зазначав, що ним здійснено передплату послуг відповідача, але останній до виконання своїх зобов’язань за договором не приступив.

Чи вправі господарські суди розглядати спори про спонукання до виконання умов договору?

24. У березні 2001 р. ПП “Рокот” звернулося з позовом до ТОВ “Граль” про визнання неукладеним договору купівлі-продажу, підписаного обома сторонами у листопаді 2000 р., за яким позивач зобов’язався продати покупцю обладнання, зазначене у специфікації, що є невід’ємною частиною договору.

Позивач зазначав, що договір купівлі-продажу не містить переліку обладнання. Цей перелік має бути визначений у специфікації, але специфікації до договору не було.

Оскільки, на думку позивача, сторони фактично не дійшли згоди щодо всіх суттєвих умов договору, то його не можна вважати укладеним (ст. 153 ЦК УРСР).

Господарський суд Кіровоградської обл. відмовив у прийнятті позовної заяви, оскільки такі спори не можуть вирішуватися господарськими судами.

Чи правомірні дії суду?

25. Державною податковою інспекцією в Ленінському

р-ні м. Харкова після перевірки діяльності ломбарду “Верес” 06.04.2002 р. було винесено рішення про накладення на ломбард “Верес” штрафу в розмірі 5000 грн. за здійснення ломбардних операцій без одержання патенту.

Ломбард звернувся до господарського суду Харківської обл. з позовом про визнання недійсним рішення ДПІ у Ленінському р-ні м. Харкова від 06.04.2002 р.

Чи вправі господарський суд розглянути цей спір?

26. У червні 2002 р. СП “Укрмашімпорт” звернулося з позовом до СТОВ “Спілка” про відібрання комбінату “Бізон”.

Позивач зазначав, що у липні 1999 р. між ним і відповідачем було укладено договір оренди сільгосптехніки (трактору “Кіровоць”), строк дії якого минув у квітні 2002 р. Всупереч вимогам договору орендар не повернув майно орендодавцю.

На першому судовому засіданні відповідач заявив клопотання про припинення провадження у справі, оскільки договір оренди мав застереження: будь-які спори, що виникають у зв’язку з виконанням його умов, розглядаються в Міжнародному комерційному арбітражі при Торговельно-промисловій палаті України.

Суддя припинив провадження у справі на підставі п. 5 ст. 80 ГПК.

Чи правомірні дії суду?

27. У вересні 2001 р. до господарського суду Донецької обл. звернулося ТОВ “Кедр” (м. Донецьк). У позовній заяві позивач зазначав, що у грудні 2000 р. ТОВ “Кедр” на підставі договору оренди ТОВ “Вимпел” (м. Донецьк) був переданий будівельний кран. Договір оренди укладено строком на 3 місяці, його строк минув 01.03.2001 р. Незважаючи на це, ТОВ “Вимпел” не повертає майно і незаконно його утримує. На цей момент кран знаходиться у м. Мерєфі Харківської обл., як і було обумовлено у договорі оренди.

Суд відмовив позивачу в прийнятті позовної заяви, оскільки спір має вирішуватися не в господарському суді Харківської обл.

Чи правомірні дії суду?

28. Між ТОВ “Мрія” (м. Суми) і ДП “Південна залізниця” (м. Харків) у червні 2002 р. був укладений договір перевезення вантажу.

Перевізник несвоєчасно виконав свої зобов'язання за договором, внаслідок чого ТОВ “Мрія” спричинено суттєві збитки.

ТОВ “Мрія” звернулося з позовом про відшкодування збитків до господарського суду Харківської обл.

Чи підсудна така справа обраному позивачем суду?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з перевезення вантажів залізницею: Роз'яснення президії Вищ. госп. суду України від 29.05.2002 р. № 04-5/601 // Зб. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 71.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 01.04.1994 р. № 02-5/215 // Там же. – С. 102.

Про деякі питання практики вирішення спорів за участю органів державної податкової служби: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 12.05.1995 р. № 02-5/451 // Там же. – С. 108.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 29.02.1996 р. № 02-5/95 // Там же. – С. 115.

Про деякі питання, що виникають при застосуванні Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації”: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 29.02.1996 р. № 02-5/109 // Там же. – С. 118.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням угод недійсними: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 12.03.1999 р. № 02-5/111 // Там же. – С. 141.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 26.01.2000 р. № 02-5/35 // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 165.

Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 31.05.2002 р. № 05-4/608 // Там же. – С. 188.

Про деякі питання практики застосування Закону України “Про банкрутство”: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 18.11.1997 р. № 02-5/444 // Там же. – С. 198.

Про деякі питання визначення ціни позову, підсудності справ та сплати державного мита: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 17.02.1994 р. № 02-5/114 // Там же. – С. 227.

Про участь в судовому процесі відособлених підрозділів юридичних осіб: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 28.07.1994 р. № 02-5/492 // Там же. – С. 228.

Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 08.02.1996 р. № 02-5/62 // Там же. – С. 238.

Тема 5. ДОКАЗИ

29. У травні 2002 р. Ніжинський міський молочний завод звернувся до суду з позовом про стягнення з господарського товариства “Віко-ЛТД” 50000 грн.

Позивач зазначив, що 30.07.2001 р. Ніжинський міський молочний завод придбав у відповідача автомобіль МАЗ-64229-032, який виявився технічно несправним і 18.01.1996 р. згорів на 78-му кілометрі дороги Черкаси – Київ – Ростов-на-Дону. Відповідно до ст. 235 ЦК України позивач має право вимагати розірвання договору купівлі-продажу, оскільки неділки проданого йому автомобіля виявлено протягом шести місяців з дня його передачі.

Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на те, що причиною загорання автомобіля є дефекти, які з'явилися під час його експлуатації, а тому його вини в заподіянні шкоди немає.

Дайте визначення поняття доказів. Якими засобами доказування в даній справі позивач може обґрунтувати свої вимоги?

30. Позивач – мале приватне автотранспортне підприємство “Астер” – звернувся до Новоград-Волинського господарського суду з позовом про стягнення з Новоград-Волинського консервного заводу збитків на суму 885191 грн., яких він зазнав у результаті несвоєчасних розрахунків за полуницю, що прийняв відповідач від МП “Астер” у період з 17.05.2001 р. по 24.06.2001 р.

Подані позивачем і відповідачем накладні, датовані червнем 2001 р., свідчать про те, що протягом місяця МП “Астер” за угодою з відповідачем декілька разів передавало йому свіжу полуницю всього на суму 58850 грн., вартість якої було перераховано відповідачем у травні 2002 р.; це підтверджується платіжним дорученням від 19.05.2002 р. № 79.

Згідно з вимогами ст.ст. 43, 44, 224, 232 ЦК України, оскільки між сторонами укладались одноразові угоди купівлі-продажу, на підтвердження яких продавець виписував накладні, що містили відомості про кількість, ціну проданої полуниці та суму, а покупець приймав полуницю, підтверджуючи це штампами та підписами матеріально відповідальних осіб на накладних, у відповідача виникав обов'язок розрахуватися негайно.

Господарський суд задовольнив позов і визнав, що до збитків належать відсотки, не одержані за депозитним рахунком юридичної особи за період 11 місяців, тобто за строк, протягом якого позивач мав реальну змогу використовувати гроші за продану ним полуницю в разі вчасних розрахунків з боку покупця.

Дайте визначення предмета доказування. Чи правильно у справі вирішено питання про належність доказів?

31. Українська багатогалузева фірма “Інком” (м. Київ) звернулася до господарського суду м. Києва з позовом до військової частини А-0138/А-154 про стягнення збитку в сумі 33870 грн., заподіяного внаслідок ДТП.

У районі бульвару Л. Українки 30.07.2002 р. сталося зіткнення транспортних засобів позивача – “Ніссан-Санні” (водій Борисенко А.М.) і відповідача – ГАЗ-24 (водій Чугуй Г.В.), в результаті якого був пошкоджений автомобіль позивача.

Відповідач не визнав своєї вини, посилаючись на наявність суттєвих суперечностей у висновках експерта Харківського НДІСЕМЮ України. Ці висновки не відповідають фактичним обставинам події і не можуть бути доказами у справі, які підтверджують висновки ДАІ про вину водія відповідача.

У зв'язку з чим відповідач заявив клопотання про призначення повторної експертизи, яку доручили провести Київському науково-дослідному інституту судової експертизи?

Який процесуальний порядок призначення повторної експертизи? Складіть письмову ухвалу про задоволення клопотання відповідача.

32. Спеціалізована акціонерна страхова компанія “Скіф” звернулася до Запорізького господарського суду з позовом до акціонерного банку “Авто-ЗАЗ-банк” і Запорізького товариства з обмеженою відповідальністю “Пінта” про визнання недійсним договору страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту, отриманого за договором від 13.06.2002 р. № 2-КР, що укладений внаслідок обману.

В судовому засіданні позивач згідно зі ст. 22 ГПК України заявив клопотання про доповнення підстав позову і вимагав визнання цього договору недійсним у зв'язку з його невідповідністю вимогам закону, оскільки особа, яка його уклала, не мала на це повноважень.

Відповідач позовні вимоги повністю заперечував, вважаючи, що підстав для їх задоволення немає. Позивач при цьому посилався на проведену слідчим в особливо важливих справах УВС Запорізької обл. перевірку, в ході якої не вияв-

лено порушень при укладенні спірного договору.

Які підстави звільнення від доказування в господарських справах? Чи є вони в цій справі?

33. У вересні 2002 р. завод “Маяк” (с. Стоп’яги) звернувся в господарський суд з позовом до Дівичківського ССТ про витребування майна з чужого незаконного володіння (магазин). Позивач подав до суду документи, які свідчать про те, що він є правонаступником радгоспу “Дніпро”, якому і належав спірний будинок.

Довідкою Переяслав-Хмельницької районної ради народних депутатів від 09.09.2002 р. № 93 підтверджено, що рішення виконкому про передачу відповідачу спірного будинку не приймалось.

Наведені обставини свідчать, що магазин надавався відповідачу лише в оренду, а не у власність.

Виходячи з викладеного, суд задовольнив позов і зобов’язав Дівичківське сільське споживче товариство передати заводу “Маяк” у встановленому порядку в строк до 13.10.2002 р. магазин № 315.

Які факти підлягають доказуванню? Які факти має доказувати кожна сторона? Які засоби доказування можуть бути використані в цій справі?

34. Товариство з обмеженою відповідальністю “Євро-тех” заявило позов до орендного підприємства “Мелітопольський консервний завод” про зобов’язання відповідача повернути 483 т цукру вартістю 4830000 грн., отриманого від позивача згідно з умовами договору про спільну діяльність від 20.05.2001 р. № 55.

Відповідач, посилаючись на те, що він визнав претензію позивача про відшкодування вартості цукру, просив у позові відмовити.

Встановлено, що у виконання умов договору від 20.05.2001 р. № 55 для спільного виробництва плодоовочевої продукції позивач передав до 05.06.2002 р. відповідачеві 483 т цукру, що підтверджено товарно-транспортними документами. Проте відповідач не прийняв з мотивів нереальності заяв-

ку позивача від 08.07.2001 р. стосовно асортименту та кількості продукції, що передбачено п. 1.2 договору. Внаслідок цього зобов'язання за договором відповідачем не виконані.

Які факти має доказувати кожна сторона в цій справі?

Що таке пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у справі?

35. СП “Український імпорт” (м. Одеса) звернулося до господарського суду з позовом до Державної податкової інспекції Одеської обл. про визнання недійсним її рішення від 05.04.2002 р. “Про застосування фінансових санкцій за порушення податкового законодавства до СП “Український імпорт”, посилаючись на те, що це рішення прийнято з порушенням чинного законодавства. Відповідач позову не визнав, посилаючись на правомірність рішення, оскільки позивач не є підприємством з кваліфікованою іноземною інвестицією і не користується пільгами щодо сплати податків.

Господарський суд задовольнив вимогу позивача.

Дайте оцінку доказів.

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРЬСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 253.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 01.04.1994 р. № 02-5/215 // Там же. – С. 98.

Тема 6. ПОРУШЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ

36. Дочірнє підприємство ірландської фірми “Порцелак-ЛТД” звернулося в господарський суд з позовом до Державного департаменту авіаційного транспорту України (далі – Укравіатранс) про спростування відомостей, які не відповідають дійсності та завдають шкоди діловій репутації компанії. Крім того, позивач заявив вимогу про відшкодування моральної шкоди, завданої позивачеві цими діями відповідача.

Перевіrivши відповідність поданої заяви вимогам закону, суддя дійшов висновку, що в заяві не зазначено ціну позову, не сплачено державного мита у встановленому порядку і розмірі. Крім того, на думку судді, докази, подані позивачем, є недостатніми. Доданий до заяви лист Голови Укравіатрансу на ім'я генерального директора підприємства “Порцелак-ЛТД” не стверджує факту поширення відповідачем відомостей, що порочать ділову репутацію позивача та завдають йому моральної шкоди. В цьому листі з метою визначення можливості й доцільності акредитації цього підприємства при Укравіатрансі пропонувалося подати Укравіатрансу ряд документів (установчі, ліцензії тощо); а також робилося посилення на листи фірми “РАПСКАН”, які не підтверджують повноважень підприємства “Порцелак-ЛТД” як представника цієї фірми.

Чи підлягає прийняттю ця позовна заява? Визначте передумови звернення до суду?

37. Науково-практична юридична компанія “Укрправо” звернулася до господарського суду за захистом інтересів товариства з обмеженою відповідальністю “МКС-Сервіс” з позовом до Українського банку “Відродження” про визнання останнього банкрутом. Заява була підписана директором науково-практичної юридичної компанії “Укрправо”.

Суддя повернув заяву на підставі того, що вона підписана особою, яка не має права її підписувати: відповідно до закону суд порушує справи за позовними заявами підприємств та організацій, які захищають свої права та охоронювані законом інтереси за підписом керівника відповідної юри-

дичної особи. Крім того, перелік документів та інших доказів, що підтверджують позовні вимоги і додаються до заяви, не містить вказівки про наявність аудиторського висновку щодо фінансово-господарської діяльності відповідача, і до заяви цей висновок не додано.

Зазначте умови здійснення права на звернення за судовим захистом. Чи є підстави щодо повернення заяви?

Які документи додаються до заяви? Які правові наслідки передбачено законом у зв'язку з невиконанням вимог щодо подання необхідних документів?

38. Малинське колективне меблеве підприємство “Клен” звернулося з позовом до спільного українсько-німецького підприємства “ММТ” про стягнення 190000 грн.

Позивач зазначив, що між ним та СП “ММТ” було укладено договір комісії на поставку за кордон 4000 кв. м дубового паркету за ціною 190000 грн. шляхом укладення контракту між комісіонером та інофірмою. Відповідно до цього договору позивач передав відповідачеві паркет на зазначену суму.

Разом з тим відповідач не виконав умов договору комісії в частині укладення договору з інофірмою й обґрунтував це поставкою неякісної продукції. На думку відповідача, документально цей факт не підтверджено: відповідач не склав відповідного акта щодо поставки неякісної продукції, не прийняв її на зберігання, не заявив претензію та позов у зв'язку з цим. Отже, відповідач у порушення договору комісії безпідставно відмовився сплатити вартість паркету.

Суддя відмовив у прийнятті позовної заяви, бо вона не підлягає розгляду господарським судом за такими підставами. Документи, додані до позовної заяви, свідчать про те, що позивач декілька разів направляв до відповідача листи за підписом юрисконсульта з проханням сплатити вартість отриманої продукції, що не можна розглядати як вжиття заходів досудового врегулювання спору в установленому порядку. Крім того, вже минув встановлений законом строк позовної давності, який позивач пропустив без поважних причин.

Зробіть аналіз дій судді з огляду на їх відповідність

чинному законодавству.

Які підстави передбачено Господарським процесуальним кодексом України щодо відмови в прийнятті позовної заяви?

39. Підприємство звернулося до господарського суду з позовом про усунення перешкод у користуванні земельною ділянкою шляхом її звільнення від встановленого приватним підприємцем кіоску.

Позивач зазначив, що підприємцю буде передано в оренду певну територію Колгоспного ринку строком на 3 роки на підставі укладеного між зазначеними суб'єктами договору.

До закінчення дії договору оренди рішенням міськвиконкому зазначену в ньому земельну ділянку надано позивачеві в тимчасове користування з укладенням відповідного договору оренди на строк 10 років. На думку позивача, раніше укладений договір оренди між Колгоспним ринком та підприємцем не містить умов щодо оренди будівель, споруд чи іншого майна і по суті є договором оренди землі.

Відповідно до ст. 8 Земельного кодексу України орендодавцями землі є сільські, селищні, міські, районні ради і власники землі. Колгоспний ринок, не будучи власником, не міг бути орендодавцем, а укладений з ним договір оренди землі не є підставою землекористування, тому перебування кіоску підприємця на спірній території є неправомірним.

Суддя відмовив у прийнятті позовної заяви та порушенні справи з таких підстав. Позов подано до приватного підприємця, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи. Крім того, до предметної юрисдикції господарських судів не належать спори, що виникають із земельних правовідносин.

Дайте правову оцінку діям суду.

Визначте предмет, підстави та вид цього позову.

40. Виробниче об'єднання "Київенерго" звернулося до господарського суду з позовом до малого підприємства "Терн" (м. Київ) про стягнення 25 000 грн. заборгованості.

Позовні вимоги позивач обґрунтував тим, що між ВО

“Київенерго” і МП “Терн” було укладено договір доручення, відповідно до якого МП зобов’язалося укласти з фірмою “Фербс” (Ліхтенштейн) від імені і за рахунок ВО “Київенерго” контракт на реалізацію 100000 т топкового мазуту. Позивач виконав свої обов’язки з відвантаження мазуту в зазначений в договорі строк та у вказаному об’ємі, але гроші за його реалізацію не отримав.

Розкрийте поняття позову.

Визначте предмет, підстави та вид цього позову.

Покажіть співвідношення позову і позовної заяви.

41. Прокурор Ніжинського р-ну Чернігівської обл. звернувся до суду з позовом в інтересах Ніжинського молокозаводу про стягнення з господарського товариства “Віко-ЛТД” 50000 грн.

У позові було зазначено, що молокозавод придбав у відповідача згідно з договором купівлі-продажу автомобіль МАЗ, який виявився технічно несправним, що призвело до займання автомобіля під час експлуатації та повної непридатності щодо подальшого використання за призначенням.

У позові прокурора також стверджувалося, що займання автомобіля сталося в результаті виробничого браку в період гарантійного строку, тому є всі підстави вимагати розірвання договору і відшкодування збитків у розмірі реальної вартості автомобіля, яка в період гарантійного строку експлуатації є незмінною.

Хто має право на звернення до господарського суду за захистом суб’єктивних прав?

За заявою яких суб’єктів може бути порушена справа в господарському суді?

Яке процесуальне рішення повинен прийняти суддя в цьому випадку?

42. Товариство з обмеженою відповідальністю (далі – Товариство) звернулося до господарського суду з позовом про визнання недійсним рішення Державної податкової інспекції з огляду на невідповідність рішення податкового органу чинному законодавству.

Позивач зазначив, що ДП було перевірено додержання ним вимог законодавства про податки й встановлено наявність недоїмки по податку з власників транспортних засобів, про що складено відповідний акт і прийнято рішення про застосування до Товариства фінансових санкцій. Товариство вважає це рішення незаконним, оскільки відповідно до ст.ст. 1 та 2 Закону України “Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів” воно сплачувало зазначений податок до відчуження транспортних засобів фізичним особам. Факт продажу відповідних транспортних засобів підтверджується договорами купівлі-продажу, податковими накладними та довідкою державтоінспекції про перереєстрацію автомобілів. Зазначене свідчить про те, що об’єкт оподаткування вибув з володіння Товариства, тому обов’язок сплачувати податок з власників транспортних засобів переходить до нових власників автомобілів, якими до того ж цей податок сплачено.

Визначте, чи є підстави для порушення цієї справи в господарському суді?

43. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ” звернулося до господарського суду з позовом до кооперативу “Оріана” про стягнення 340 тис. грн., які є вартістю алюмінію, попередньо оплаченого, але не одержаного з вини відповідача.

Суддя господарського суду відмовив у прийнятті позовної заяви та порушенні справи на підставі того, що до суду звернулася неналежна сторона. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ”, яке подало позов, є брокером торговельно-промислової асоціації “Топаз”; між ними укладено договір доручення про купівлю алюмінію у підприємства “Фактор-ІМЕК”. Договір доручення було укладено також між кооперативом “Оріана” і “Фактор-ІМЕК” (брокером продавця). На виконання цих договорів брокер продавця від його імені уклав договір про купівлю-продаж алюмінію з брокером покупця. Вказаний договір не було виконано, алюміній покупцем не одержаний, незважаючи на те, що ним за платіжним дорученням було перераховано кооперативу “Оріана” суму, відповідну вартості алюмінію. Оскільки неналежною є і від-

повідна сторона, то порушувати та розглядати таку справу суддя вважає недоцільним.

Дайте правову оцінку процесуальним діям судді господарського суду?

44. Державна податкова інспекція (далі ДПІ) звернулася до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство ТОВ “Кобра” у зв’язку з бюджетною заборгованістю в сумі 55000 грн., у тому числі пені в розмірі 22000 грн.

Господарський суд відмовив ДПІ в прийнятті заяви та порушенні справи про банкрутство у зв’язку з тим, що розмір грошових вимог боржника менше 300 мінімальних розмірів заробітної плати, тому що неустойка (пеня) не включається до складу грошових зобов’язань, оскільки згідно з ч. 2 ст. 1 Закону України від 30.06.1999 р. “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” до складу грошових зобов’язань включаються зобов’язання зі сплати податків і зборів (тобто лише обов’язкових платежів).

Чи правомірні дії суду?

РОЗ’ЯСНЕННЯ, ОГЛЯДОВІ ЛИСТИ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням земельного законодавства: Оглядовий лист Вищ. госп. суду України від 16.11.2001 р. № 01-8/1228 // Вісн. госп. судочинства. – 2002. – № 1.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням законодавства про податки: Оглядовий лист Вищ. госп. суду України від 23.11.2001 р. № 01-8/1271 // Там же.

Про деякі питання практики розгляду справ про банкрутство: Оглядовий лист Вищ. госп. суду України від 25.03.2002 р. № 01-8/339 // Вісн. госп. судочинства. – 2002. – № 3.

Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам: Роз’яснення президії Вищ. госп. суду України від 22.05. 2002 р. № 04-5/570 // 36. роз’яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 290.

Тема 7. ПІДГОТОВКА СПРАВИ ДО РОЗГЛЯДУ

45. Дочірнє підприємство ірландської фірми “Порцелак-ЛТД” та мале приватне автотранспортне підприємство “Астер” звернулися до Новоград-Волинського консервного заводу з позовом про стягнення збитків у розмірі 880000 грн., яких відповідач завдав у результаті несвоєчасних розрахунків за полуницю, що прийняв від МПАТП “Астер” у період з 07.06.2002 р. по 24.07.2002 р.

Після перевірки відповідності поданої заяви вимогам закону та розгляду доданих до позовної заяви документів суддя прийняв справу до провадження, але в порядку підготовки справи до розгляду вирішив питання про виключення МПАТП “Астер” зі справи як сторони, вважаючи, що МПАТП “Астер” є неналежним позивачем, оскільки воно за договором від 20.06.2002 р. уступило право вимоги дочірньому підприємству ірландської фірми “Порцелак-ЛТД”. Договір уступки вимоги був укладений з урахуванням роз’яснення президії Вищого арбітражного суду України від 14.12.1993 р. № 01-6/1301 “Про деякі питання уступки вимоги і переводу боргу”, у зв’язку з чим “Порцелак-ЛТД” і є належним позивачем.

Визначте мету стадії підготовки справи до розгляду. Чи правильно діяв суддя? Чи належить до компетенції судді у стадії підготовки справи до розгляду вирішення питання про неналежність сторін, а також про їх заміну?

Зазначте повноваження судді при підготовці матеріалів справи до судового розгляду.

46. Київський міський м’ясокомбінат звернувся до господарського суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю “Скиф-ЛТД” про стягнення з останнього 1200500 грн. Позивач зазначив, що 20.11.2001 р. придбав у відповідача автомобіль МАЗ з автопричепом за вказану суму відповідно до укладеного з відповідачем договору купівлі-продажу. Автомобіль був переданий за актом від 30.11.2001 р.

У період експлуатації виявилось, що автомобіль продано технічно несправним. Це призвело до того, що

21.01.2002 р. він зайнявся і внаслідок пожежі став повністю непридатним для подальшого використання за призначенням.

Суддя в порядку підготовки справи до судового розгляду призначив судову експертизу і доручив її проведення кафедрі “Автомобіль” Київського автодорожнього інституту. За висновком експертизи причиною пожежі стало коротке замикання через дефекти ізоляції проводу акумуляторної батареї.

З урахуванням того, що з висновку експертизи неможливо з'ясувати, коли саме і з чийої вини виникло пошкодження ізоляції проводу, а також не доведено причинний зв'язок між діями відповідача і виникненням дефектів та пожежі, суддя призначив повторну експертизу. Позивач проти цього заперечував, посилаючись на те, що є можливість розглянути справу по матеріалах, які є в наявності.

Як у такій ситуації повинен діяти суддя? Чи є підстави для призначення повторної експертизи? Чи належить до компетенції судді в стадії підготовки справи до судового розгляду вирішення питань про призначення повторної та додаткової експертизи? Який порядок призначення судової експертизи передбачено ГПК?

47. Київська державна адміністрація і виробниче управління підприємств зеленого будівництва Київського міськвиконкому “Київзеленбуд” (далі – “Київзеленбуд”) звернулися до господарського суду з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю “Лона” (далі – ЛТД “Лона”), Українського фонду освіти про визнання недійсними установчих договорів про створення та діяльність ЛТД “Лона” в частині передачі до статутного фонду державного майна і повернення цього майна належному власнику.

Підставою звернення до господарського суду були такі обставини. У грудні 1996 р. укладено договір про створення і діяльність ЛТД “Лона”, засновниками якого були три фізичні особи, а також “Київзеленбуд” та Український фонд освіти.

Згідно з установчим договором та актами передачі “Київзеленбуд” передав в експлуатацію до статутного фонду

ЛТД “Лона” будівлі й споруди баз відпочинку, розташованих на Трухановому острові та в урочищі Долобецькому.

У 2000 р. “Київзеленбуд” було виключено зі складу засновників ЛТД “Лона”, але вартість майна, переданого до статутного фонду, повернена не була. Український фонд освіти також був виведений зі складу засновників, а його внесок до статутного фонду повернений в натуральному вигляді – базами відпочинку “Труханів острів” і “Урочище Долобецьке”. Пізніше у зв’язку з ліквідацією Українського фонду освіти спірне майно було згідно з актами передачі передано Фонду освіти. Після порушення справи до господарського суду надійшло повідомлення Ленінградської районної держадміністрації м. Києва про те, що Український фонд освіти виключено з державного реєстру у зв’язку з припиненням діяльності (ліквідацією).

На цій підставі суддя в порядку підготовки справи до розгляду виключив Український фонд освіти з числа відповідачів.

Чи належать такі процесуальні дії до повноважень судді? Дайте висновок щодо законності та обґрунтованості дій судді.

48. Державне головне монтажно-технологічне управління “Південь” звернулося до господарського суду з позовом до Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України про визнання недійсним наказу Міністерства від 26.04.1998 р. № 626 “Про закріплення виробничих площ за заводом “Південь” як такого, що не відповідає вимогам законодавства.

Позов поданий за таких підстав: по-перше, оспорюваний наказ не містить посилань на повноваження Міністерства й відповідне законодавство з приводу обґрунтованості рішення про вилучення майна; по-друге, згідно зі ст.ст. 10, 27 Закону України “Про підприємства України” майно, що є державною власністю й закріплено за державним підприємством, належить йому на праві повного господарського відання, тому втручання в господарську та іншу діяльність підприємства з боку державних органів не допускається; по-третє, законодав-

ство України не передбачає права відповідних міністерств передавати майно з балансу одного підпорядкованого підприємства на баланс іншого, а будівництво споруд за рахунок централізованих коштів не свідчить про право власності міністерства чи іншого державного органу на зазначені споруди.

Незважаючи на те, що копії позовної заяви і доданих до неї документів були відправлені відповідачу своєчасно, відповідач не надіслав ні відзиву на позовну заяву, ні документів, що підтверджують заперечення проти позову.

У зв'язку з цим суддя на стадії підготовки справи до розгляду постановив ухвалу про стягнення в доход Державного бюджету з відповідача штрафу в розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Чи законні дії судді? Який порядок передбачено чинним законодавством щодо виконання відповідачем обов'язку надіслати відзив на позовну заяву та документи, що підтверджують заперечення проти позову? Які правові наслідки невиконання відповідачем цього обов'язку?

49. Міністерство транспорту України звернулося до господарського суду з позовом до Рівненського автотранспортного підприємства № 15654 (АТП) і українсько-російсько-німецького підприємства ТЕП ЛТД про визнання договору купівлі-продажу недійсним.

АТП і ТЕП ЛТД уклали договір купівлі-продажу, згідно з яким останньому було передано за 18499115 грн. будівлю адміністративного корпусу, споруду для механізованого миття машин, будівлю контрольно-пропускного пункту, стоянку машин з твердим покриттям площею 21116 кв. м з огорожею та інженерними мережами.

Позивач вважає, що цей договір укладено Рівненським АТП з перевищенням наданих йому повноважень щодо закріпленого за ним майна і з порушенням чинного на той час законодавства. Тому сторони повинні повернути одна одній все, що було ними одержано за угодою (ст.48 ЦК України).

Після порушення справи позивач звернувся до судді з заявою про вжиття заходів до забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірне майно.

Як повинен діяти суддя? Чи надано позивачеві право звертатися до суду з такою заявою? На якій стадії процесу допускається забезпечення позову? Вкажіть підстави забезпечення позову та передбачені законом заходи до його забезпечення. Чи може бути здійснена перевірка законності й обґрунтованості ухвали про забезпечення позову?

50. Українська багатогалузева фірма “Інком” (м. Київ) звернулася до господарського суду з позовом до військової частини А-0138/А-154 про стягнення 33250 грн. збитків, завданих в результаті дорожньо-транспортної події. Учасниками ДТП були автомобіль “Ніссан-Санні” (держ. № 12-51 КІЕ), що є власністю позивача, та автомобіль ГАЗ-24 (держ. № 0077 АЯ), що належить відповідачу. Автомобілем позивача управляв водій Борисов, а автомобілем відповідача – водій Чеков. ДАІ Печерського РУВС, яка розглядала справу про порушення правил дорожнього руху, дійшла висновку, що водій відповідача Чеков порушив положення, передбачені ч.1 ст.124 КпАП України. З урахуванням цього відповідач звернувся до судді з клопотанням про залучення до участі у справі водія Чекова як заінтересованої особи.

Чи підлягає клопотання відповідача задоволенню? Як слід оформити процесуальні дії судді?

РОЗ’ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову: Роз’яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/611 // 36. роз’яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003, С. 229.

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: Роз’яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // Там же. – С. 253.

Тема 8. ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ

51. АТЗТ “Променерготех” звернулося до господарського суду Донецької обл. з позовом до АТ “Донбаскабель” про стягнення 64969,20 грн. заборгованості за каучук та 195030,80 грн. пені за прострочення виконання зобов’язання по сплаті заборгованості. Після пред’явлення позову сума заборгованості за продукцію була відповідачем сплачена. В судовому засіданні представник відповідача, посилаючись на несприятливе фінансово-господарське становище підприємства, просив господарський суд зменшити розмір пені. Господарський суд у частині стягнення суми заборгованості провадження у справі закрав, а в частині стягнення пені вимоги задовольнив частково – у розмірі 50000 грн.

Чи має господарський суд повноваження на зменшення пені? Якими правами користується господарський суд при постановленні рішення?

52. До господарського суду Харківської обл. звернувся прокурор Харківської обл. з позовною заявою в інтересах Червонозаводського райвиконкому до приватного підприємства “Фармакс” про скасування державної реєстрації.

У призначений час представник відповідача в судовому засіданні не з’явився. В судовому засіданні позовні вимоги прокурор обґрунтував тим, що юридичною адресою підприємства є місце проживання засновника, але за цією адресою підприємства немає, його місцезнаходження невідомо. Господарський суд задовольнив позов. Представник відповідача звернувся до Харківського апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій зазначив, що ухвали про призначення справи до розгляду відповідач не одержував, що господарський суд, розглянувши справу без участі відповідача, не дав йому змоги надати докази в обґрунтованості його заперечень; що напередодні пред’явлення прокурором позову на підприємстві з перевіркою працювала Державна податкова інспекція, а це підтверджує той факт, що контролюючим органам відомо місцезнаходження відповідача.

Чи є підстави для скасування рішення? Проаналізуйте дії господарського суду. Чи є в цьому випадку порушення принципів процесу?

53. У господарському суді Житомирської обл. слухалася справа за позовом комерційного банку "АМАСКО" до малого підприємства "Спектр" про стягнення 23750 грн. неповерненого кредиту та 13956 грн. несплачених річних відсотків за користування кредитом.

У резолютивній частині судового рішення господарський суд вказав на те, що позовні вимоги є обґрунтованими і підлягають задоволенню, але конкретно не вказав розмір сум, які підлягають стягненню. Крім того, не було вирішено питання стосовно судових витрат.

Яку вимогу закону щодо судового рішення не було додержано? Яким процесуальним засобом можна усунути недоліки судового рішення? Які вимоги щодо змісту судового рішення передбачає Господарський процесуальний кодекс?

54. У господарському суді Харківської обл. слухалася справа за позовом ТОВ "Оптфармація" до ТОВ "Август" про стягнення 2100 грн. заборгованості за поставлену продукцію згідно з договором № 18/97. Представник відповідача у своїх поясненнях не заперечував проти позовних вимог, але вказав, що пункт 8.1 договору № 18/97 передбачає, що всі спори, які можуть виникнути при виконанні договору, підлягають розгляду в третейському суді. На цій підставі він просив закрити провадження у справі.

Як повинен діяти суд? Які є підстави для закриття провадження у справі?

55. До господарського суду Дніпропетровської обл. звернулася науково-виробнича фірма "Алькар" з позовом до Новомосковського трубного заводу про стягнення 16792990 грн. заборгованості за договором поставки № 147. В судовому засіданні представник відповідача вказав на те, що позивач не вжив заходів досудового врегулювання спору, хоча договором це передбачалось. У матеріалах справи не було копії пре-

тензії. Представник позивача проти цього заперечував, але подати докази досудового врегулювання спору не зміг. На цій підставі суддя господарського суду зупинив провадження у справі до прийняття позивачем заходів досудового врегулювання господарського спору, про що постановив ухвалу.

Чи відповідають дії судді вимогам Господарського процесуального кодексу? Які підстави зупинення провадження у справі передбачає законодавство?

56. До господарського суду Одеської обл. 01.03.1998 р. надійшла позовна заява одеської фірми “Побутрадіосервіс” до одеської фірми “Ренком” та Одеського міського виконкому про виселення з нежилого приміщення за адресою: м. Одеса, вул. Перекопської дивізії, 65. Справу було призначено на 15.05.1998 р.

Під час розгляду справи представник позивача заявив клопотання про відкладення її розгляду до 18.06.1998 р. у зв'язку з тим, що в такий строк він зможе подати документ про право власності на спірне приміщення. Проти заявленого клопотання відповідач не заперечував. Суддя господарського суду задовольнив клопотання.

Які порушення законодавства мали місце? Чи є підстави для відкладення розгляду справи? В який строк мають бути розглянуті господарські спори в судах?

57. АТ “Страхова компанія “Геополіс” звернулося до господарського суду м. Києва з позовом до Промінвестбанку про стягнення 45589 грн., які були списані відповідачем у безспірному порядку. В судовому засіданні з'ясувалося, що відповідач не надіслав ні відповідь на претензію на адресу позивача, ні відзив на позовну заяву до господарського суду.

Чи може бути розглянута справа за відсутністю відзиву на позовну заяву?

58. Під час слухання в господарському суді Харківської обл. справи за позовом приватної фірми “ЕПСА” до ТОВ “Ірбіс” про розірвання договору оренди нежилого приміщення (за адресою: м. Харків, вул. Пушкінська, 79/1) позивач від-

мовився від позову. Відмову було прийнято господарським судом.

Який процесуальний порядок відмови від позову та прийняття відмови від позову? Які процесуальні наслідки цих дій? Складіть відповідну ухвалу господарського суду.

59. У господарському суді Харківської обл. слухалася справа за позовом фармацевтичної фірми “Здоров’я” до ТОВ “Олімп” про стягнення 5000 грн. заборгованості за договором поставки медикаментів і 1252 грн. 21 коп. пені. В процесі розгляду господарського спору позивач підтримував позовні вимоги стосовно суми заборгованості, але від позовних вимог щодо стягнення пені відмовився, а просив стягнути з відповідача лише суму заборгованості та держмито.

Господарський суд стягнув з відповідача на користь позивача суму заборгованості та держмито, а позовні вимоги щодо пені залишив без розгляду.

Чи правильні дії суду?

60. До господарського суду м. Києва з позовною заявою до Національної акціонерної страхової компанії “Оранта” та ТОВ “Олана” в інтересах Ощадбанку України звернувся прокурор Дарницького р-ну м. Києва про стягнення суми кредиту, відсотків за користування кредитом та штрафу. На початку судового засідання представники відповідачів заявили клопотання про слухання справи в закритому судовому засіданні й мотивували це тим, що деякі питання, що можуть бути розглянуті при вирішенні справи, складають їх комерційну таємницю.

Чи підлягають ці клопотання задоволенню? Які є підстави для слухання справи в закритому судовому засіданні? Охарактеризуйте зміст принципу гласності в господарському судочинстві.

РОЗ’ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: Роз’яснення президії

Вищ. арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/89 // Зб. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 253.

Про деякі питання практики застосування статей 80 та 81 Господарського процесуального кодексу України: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/445 // Там же. – С. 231.

Про судові рішення: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 10.12.1996 р. № 02-5/422 // Там же. – С. 247.

Тема 9. ПЕРЕВІРКА ТА ПЕРЕГЛЯД ПОСТАНОВ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

61. Місцевий господарський суд Волинської обл. відмовив ТОВ “Стодола” в позові до Державної податкової інспекції м. Луцька про визнання частково недійсним рішення останньої про стягнення 15471 грн. за недодержання порядку розрахунків за дизельне паливо. Позивач стверджував, що податковою інспекцією не встановлено порушень норм матеріального права з боку ТОВ “Стодола”.

Хто має право на подачу апеляційної скарги (подання) з метою перевірки рішення місцевого господарського суду? До якого суду апеляційної інстанції може бути подано скаргу?

62. ЗАТ “Піротекс” (позивач) звернувся до Харківського апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою на рішення місцевого господарського суду Харківської обл.

Після прийняття апеляційної скарги ВАТ “Новоіванівський цукровий завод” (відповідач) звернувся до апеляційного господарського суду із заявою, де просив залишити скаргу без розгляду на підставі п.1 ч.1 ст.81 ГПК України, оскільки скарга підписана директором ЗАТ “Піротекс”, який не має права на її підписання. У заяві відповідач також зазначав, що акціонерним товариством, за законодавством,

повинен керувати не директор, а голова правління.

Які процесуальні дії має вчинити Харківський апеляційний господарський суд?

63. Донецький апеляційний господарський суд повернув апеляційну скаргу ПП “СТЕН” на рішення господарського суду Донецької обл. у зв’язку з тим, що заявник подав скаргу після закінчення процесуального строку на оскарження судового акта й у скаргі не було клопотання про відновлення вказаного строку.

Після отримання ухвали апеляційного господарського суду заявником протягом трьох місяців з дня прийняття рішення господарським судом подано вдруге апеляційну скаргу з клопотанням про відновлення процесуального строку на оскарження рішення у зв’язку з тим, що він отримав рішення місцевого господарського суду після закінчення процесуального строку на оскарження судового акта.

Яке процесуальне рішення має прийняти Донецький апеляційний господарський суд?

64. В апеляційному поданні прокурора Київського р-ну м. Харкова на рішення господарського суду Запорізької обл. зазначалося, що суд першої інстанції при розгляді справи повно з’ясував обставини справи і дав їм правильну оцінку, але порушив правила територіальної підсудності. На думку прокурора, таке порушення повинно тягнути за собою винесення нового рішення.

Чи має відповідні повноваження апеляційний господарський суд?

65. ВАТ “Тулон” (позивач) подало касаційну скаргу на ухвалу господарського суду Харківської обл. про повернення апеляційної скарги.

У відзиві на касаційну скаргу відповідач вказував, що скарга подана стороною без сплати держмита та витрат на інформаційно-технічне забезпечення і тому підлягає поверненню.

Чи правомірні дії Харківського апеляційного господар-

ського суду?

66. За результатами перевірки Вищим господарським судом України розглянутої справи за касаційною скаргою ЗАТ “Полімер” було встановлено, що фактичні обставини, які входять до предмету доказування у цій справі, з’ясовано судом першої та апеляційної інстанцій з достатньою повнотою, однак допущено помилки у застосуванні норм матеріального права, у зв’язку з чим висновки суду першої та апеляційної інстанцій не відповідають цим обставинам.

Яке з перелічених у ст.111⁹ ГПК України повноважень повинен реалізувати касаційний суд? У чому суть стадії перегляду судових рішень у касаційному порядку?

67. Прокурор Закарпатської обл. подав подання у встановлений законодавством процесуальний строк про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. У вказаному поданні прокурор як нововиявлені обставини вказував нові докази, які не були ним надані при розгляді справи по суті.

Місцевий господарський суд прийняв подання прокурора області до розгляду і розглянув справу по суті.

Чи правильно діяв суд? У чому суть стадії перегляду рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами?

68. АТ “Полімер” звернулося до господарського суду Донецької обл. з позовом до НДІ “Азот” про визнання за ним права на виготовлення продукції обсягом 300 одиниць на рік.

Господарський суд Донецької обл. постановив рішення, яким визнав за позивачем права на виготовлення продукції в обсязі 200 одиниць на рік. Рішення суду набрало законної сили.

Вироком суду, який набрав законної сили, було встановлено, що при розгляді цієї справи господарським судом експерт Петров дав завідомо неправдивий висновок, який потягнув за собою постановлення неправосудного рішення. З урахуванням цього НДІ “Азот” звернувся до Вищого госпо-

дарського суду України з заявою про перегляд рішення господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами.

До якого суду має звернутися заявник? Чи може бути визнано нововиявленою обставиною вирок суду, який винесено на підставі завідомо неправдивого висновку експерта і набрав законної сили?

69. Генеральний прокурор України оскаржив у касаційному порядку до Верховного Суду України постанову Вищого господарського суду України, прийняту за наслідками перегляду постанови апеляційного господарського суду.

Відповідач по справі зазначав, що Генеральний прокурор України не має права оскарження вказаного судового акта, оскільки він не брав участі у справі, і тому в цьому випадку порушено принцип диспозитивності господарського процесу.

Чи обґрунтовані міркування відповідача? Дайте правову характеристику перегляду судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України.

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про деякі питання практики застосування розділу 12 Господарського процесуального кодексу України (у зв'язку з прийняттям Закону України від 21.06.01 р. № 2539-3 "Про внесення змін до Арбітражного процесуального кодексу України"): Роз'яснення президії Вищ. господарського суду України № 04-5/366 від 28.03.2002 р. // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003 р. – С. 277.

Проблеми, що виникають під час перегляду рішень в апеляційному порядку (питання розгляду клопотання про відновлення пропущеного процесуального строку, що включене до апеляційної скарги): Постанова Вищ. госп. суду України № 17-5-9/6062 від 14.02.2002 р. // Вісн. госп. судочинства. – 2002. – № 2. – С. 172.

Про деякі питання практики застосування розділу 12¹ Господарського процесуального кодексу України: Роз'яснен-

ня президії Вищ. госп. суду України № 04-5/367 від 28.03.2002 р. // Зб. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003 р. – С. 281.

Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами: Роз'яснення президії Вищ. госп. суду України № 04-5/563 від 21.05.2002 р. // Там же. – С. 284.

Тема 10. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ, УХВАЛ ТА ПОСТАНОВ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

70. До Фрунзенського районного відділу державної виконавчої служби м. Харкова 30.04.2002 р. звернувся директор благодійного фонду “Надія”, який вимагав виконання рішення Харківського господарського суду у справі № 06-05 ДОМ від 28.02.2002 р. В його резолютивній частині йшлося про стягнення на користь благодійного фонду від ТОВ “ТУР” автомобіля ВАЗ-21013, яким ТОВ “ТУР” користувалося без належних підстав і який був на балансі благодійного фонду “Надія”.

Фрунзенський районний відділ цієї служби відмовив у виконанні рішення на підставі відсутності наказу господарського суду.

Чи правомірна відмова районного відділу державної виконавчої служби? Складіть наказ господарського суду з урахуванням, що дата видачі наказу – 28.02.2002 р., а строк його дії – до 28.05.2002 р.

71. Харківський господарський суд 22.12.2001р. розглянув справу про анулювання реєстрації МДП “Спецпроектмонтажбуд” і видав наказ, в якому зобов'язав Державну податкову адміністрацію (далі — ДПА) Комінтернівського р-ну м. Харкова стягнути з розрахункового рахунку МДП “Спецпроектмонтажбуд” у доход Держбюджету 85 грн. державного мита. Наказ дійсний для пред'явлення до виконання до 17.03.2002 р.

ДПА Комінтернівського р-ну м. Харкова 16.02.2002 р.

повернула без виконання рішення та наказ Харківського господарського суду у зв'язку з тим, що стягнення державного мита не є можливим через те, що відповідач не перебуває на обліку в ДПА Комінтернівського р-ну.

Чи відповідають дії податкової адміністрації чинному господарському процесуальному законодавству?

72. Харківський господарський суд по справі № 6459/2-11 видав 30.01.2003 р. наказ про звернення стягнення на майно АТ "Плодоовоч" на користь ПП "Леонід". У наказі вказується, що він дійсний для пред'явлення до виконання в кредитні установи (державному виконавцю) до 30.04.2003 р.

Чи відповідає зміст цього наказу вимогам Господарського процесуального кодексу України? Які вимоги існують щодо змісту наказу арбітражного суду?

73. Донецький господарський суд розглянув 20.03.2002 р. справу за позовом приватного підприємця Бондаренка до ТОВ "Кобра" про стягнення заборгованості за договором поставки № 11/09-02 від 11.09.2002 р. і постановив рішення про задоволення позову. До закінчення строку, встановленого для пред'явлення наказу до виконання, позивачем було подано заяву з проханням змінити засіб та порядок виконання рішення і вилучити у відповідача оргтехніку, вартість якої дорівнює сумі заборгованості за вказаним договором, бо відповідач не має необхідних грошових коштів для відшкодування заборгованості.

Чи підлягає заява позивача задоволенню? Які існують підстави зміни засобу і порядку виконання рішення господарського суду?

74. При виникненні спору про стягнення заборгованості за договором купівлі-продажу в розмірі 5000 грн. між ПП "Рагуша" і приватним підприємцем Кімерлінгом сторонами укладено угоду про передачу спору на розгляд третейського суду.

Розглянувши спір, третейський суд постановив рішення

ня про задоволення позову і зобов'язав Кімерлінга сплатити 5000 грн. заборгованості за вказаним договором. Однак рішення третейського суду не було добровільно виконано, у зв'язку з чим позивач звернувся до господарського суду з заявою про видачу наказу на примусове виконання рішення третейського суду. Господарський суд відмовив у цьому.

Чи правомірна відмова господарського суду у видачі наказу на примусове виконання рішення третейського суду? У який спосіб споживач може захистити свої права?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ

Про відповідальність за невиконання рішень арбітражного суду: Роз'яснення Вищ. арбітражного суду України № 01-8/108 від 14.03.2000 р. зі змінами від 05.03.2001 р. // Вісн. Вищ. арбітражного суду України. – 2001. – № 4.

Про деякі питання практики застосування статті 121 Господарського процесуального кодексу України: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 12.08.1996 р. № 02-5/333 // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України, К.: Ін Юре, 2003. – С. 245.

Про виконання рішень третейських судів: Роз'яснення президії Вищ. арбітражного суду України від 17.02.1997 р. № 02-5/57 // Там же. – С. 252.

Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України від 28.03.2002 № 04-51365 // Там же. – С. 275.

Тема 11. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

75. До господарського суду Миколаївської обл. звернулося українське товариство з обмеженою відповідальністю з позовом, що випливає з договору купівлі-продажу, до морського торговельного пароплавства іноземної держави, яке має представництво на території України.

Іноземне торговельне пароплавство подало відзив на позов із запереченням по суті заявлених вимог і з посиланням на ті обставини, що з позивачем немає угоди про розгляд спорів у господарському суді в Україні.

Господарський суд відмовив у прийнятті позовної заяви, вказавши, що спір не підлягає розгляду в господарському суді, оскільки сторони не уклали письмової угоди про передачу спору за участю іноземної особи до господарського суду в Україні.

Чи правильні дії господарського суду?

76. До господарського суду Одеської обл. звернулось українське зовнішньоторговельне об'єднання з позовом до англійської торговельної компанії.

Спір виник із зовнішньоторговельної угоди, яка повинна була виконуватися в основному на території України.

Зовнішньоторговельний контракт, підписаний сторонами, містив арбітражне застереження про передачу спору до третейського суду.

Однак позов було подано до господарського суду в Україні. Відповідач (англійська фірма) подав свої заперечення на позов, докази в їх обґрунтування, брав участь у судових засіданнях під час розгляду спору по першій інстанції.

Лише після винесення господарським судом рішення по суті спору відповідач подав апеляційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, посилаючись на ту обставину, що господарський суд не вправі був розглядати цей спір, оскільки угода сторін передбачала розгляд спору третейськими судами.

Чи правомірні дії англійської фірми? Чи мав право господарський суд розглядати цю справу?

77. До господарського суду Харківської обл. звернулася з позовом до українського відповідача китайська фірма. Спір виник з договору поставки, укладеного для реалізації міжнародного договору. До позовної заяви додавалися письмові докази, на які посилалася сторона в обґрунтування своїх вимог. Усі документи, що містили письмові докази, були по-

дані китайською мовою. До них належали і статутні документи китайської фірми, договір поставки та ін.

Помітки про легалізацію на документах не було. Переклад на українську мову не додавався.

Чи вправі господарський суд приймати такі докази?

78. До господарського суду Полтавської обл. звернулося українське акціонерне товариство відкритого типу з позовом, що випливає з договору підряду, до німецької будівельної фірми, яка виконувала роботи на території України.

Позивач подав до суду в обґрунтування своїх вимог копії установчих документів із засвідченим офіційним перекладом, які містили адресу фірми в Німеччині.

На цю адресу господарський суд надіслав поштою повідомлення відповідачу про час і місце судового розгляду. Відповідач до суду не з'явився. Господарський суд виніс рішення по суті спору на користь позивача.

Відповідач подав апеляційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, посилаючись на ту обставину, що він неналежним чином був оповіщений про час і місце судового розгляду і в силу цього не був присутнім у суді під час судового розгляду і не подав заперечення щодо пред'явлених до нього вимог.

Який порядок вручення судових документів?

79. До господарського суду Львівської обл. звернулося українське акціонерне товариство з позовом до музею образотворчого мистецтва, який знаходиться на території іншої держави – учасника Співдружності незалежних держав. Договір про спільну діяльність був укладений на території України і передбачав, що з матеріалів української сторони буде виготовлено іноземною особою нове майно для українського підприємства.

У той же час у договорі не визначалося матеріальне право, якому підпорядковувалася ця угода, не було вказано, що всі спори будуть вирішуватися в господарському суді за місцем знаходження української сторони. В умовах договору не містилося положень про відповідальність сторін за нена-

лежне виконання зобов'язань.

Позивач при заяві позовних вимог наполягав на передачі йому майна і стягненні штрафу за несвоєчасне повернення його майна, посилаючись на норми цивільного законодавства України. Відповідач спростовував вимоги позивача з посиланням на законодавство своєї країни.

Як має бути вирішено питання про застосовне право?

80. У господарському суді Полтавської обл. розглядалася справа за позовом білоруської компанії до українського акціонерного товариства про відшкодування збитків від виплати пенсії працівнику позивача – інваліду II групи.

Як впливає з матеріалів справи, позивач виплатив пенсійні суми Гродненському фонду соціального захисту населення у зв'язку зі спричиненням каліцтва своєму працівнику. Виробнича травма заподіяна працівнику позивача на території Республіки Білорусь з вини відповідача, який допустив випуск трактора з конструкторським недоліком.

Визначте застосовне право.

81. Рішенням арбітражного суду Липецької обл. (Російська федерація) від 06.05.2000 р. стягнуто з акціонерного товариства закритого типу "Севастопольський трансформаторний завод "Страз" (далі – АТЗТ) на користь акціонерного товариства відкритого типу "Новолипецький металургічний комбінат" (далі – АТВТ) борг у сумі 158578 грн., а також судові витрати в розмірі 4771 грн. Ухвалою апеляційного суду м. Севастополя від 17.11.2001 р. клопотання АТВТ про визнання і виконання на території України зазначеного рішення було задоволено.

У скарзі голова ліквідаційної комісії АТЗТ просив скасувати цю ухвалу, посилаючись на те, що при вирішенні клопотання суд не врахував, що завод визнано банкрутом, позивач до числа кредиторів не увійшов, тому заявлені ним вимоги розглядатися не можуть.

Який порядок визнання і виконання рішень іноземних судів? Які є підстави для відмови у визнанні і виконанні рішень арбітражних судів держав – учасниць СНД? Яке рі-

шення повинна прийняти Судова колегія в цивільних справах Верховного Суду України?

РОЗ'ЯСНЕННЯ ВИЩОГО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів: Закон України від 29.11.2001 р. // Відомості Верхов. Ради України. – 2002. – № 10. – Ст.76.

Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений от 10.06.1958 г. // Комаров В.В. Международный коммерческий арбитраж. – Х.: Основа, 1995.

Соглашение о порядке разрешения споров, связанных с осуществлением хозяйственной деятельности от 20.03.1992 г. // Там же.

Европейская Конвенция о внешнеторговом арбитраже от 21.04.1961 г. // Там же.

Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 31.10.1992 р. // Україна в міжнародно-правових відносинах: Кн. 1. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. – К.: Юрінком, 1996.

Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: Роз'яснення президії Вищ. госп. суду України від 31.05.2002 р. // 36. роз'яснень Вищ. госп. суду України. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 188-196.

З М І С Т

Загальні положення	3
Тема 1. Судові витрати та штрафи	4
Тема 2. Процесуальні строки	6
Тема 3. Учасники господарського процесу	8
Тема 4. Підвідомчість та підсудність справ господарським судам	16
Тема 5. Докази	20
Тема 6. Порушення провадження у справі	25
Тема 7. Підготовка справи до розгляду	31
Тема 8. Вирішення господарських спорів у першій інстанції	36
Тема 9. Перевірка та перегляд постанов господарських судів	40
Тема 10. Виконання рішень, ухвал та постанов господарських судів	44
Тема 11. Міжнародне співробітництво в галузі господарського судочинства	46

ЗАВДАННЯ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”

для студентів IV курсу денних факультетів
та V курсу заочного факультету

Укладачі: КОМАРОВ В'ячеслав Васильович,
БАРАНКОВА Вікторія Валеріївна,
БІГУН Віктор Анатолійович,
ГУСАРОВ Костянтин Володимирович,
МАМНИЦЬКИЙ Валерій Юрійович,
РАДЧЕНКО Петро Іванович,
РОЖНОВ Олег Вікторович,
САПУНКОВ Віктор Йосипович,
СВІТЛИЧНА Галина Олександрівна,
СІБІЛЬОВ Денис Михайлович,
ТЕРТИШНІКОВ Володимир Іванович

Відповідальний за випуск *В.В. Комаров*

Редактор *Г.О. Гришакова*

Коректор *В.В. Христенко*

Комп'ютерна верстка *Г.В. Калашнікової*

План 2003, поз. 36

Підп. до друку 22.01.2004. Формат 84x108 ¹/₃₂. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 2,0. Облік.-вид. арк. 2,15. Вид. № 2.
Тираж 200 прим. Зам. № 1804. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національної юридичної академії України
61024, Харків, вул. Пушкінська, 77.

Друкарня
Національної юридичної академії України
61024, Харків, вул. Пушкінська, 77.